

**Stanovisko: Cena předsedy Rady pro výzkum, vývoj a inovace
pro skupiny fyzických osob**

Zpracovala: JUDr. Hana Jandová dne 17. 7. 2023

Ve smyslu § 2 odst. 2 písm. a) nařízení vlády č. 71/2013 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ve znění nařízení vlády č. 66/2016 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu experimentálního vývoje a inovací, lze finanční ocenění propagace nebo popularizace výzkumu, experimentálního vývoje a inovací podle zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací udělit **fyzické osobě** za významné **dílo** v oblasti rozvoje výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, včetně jeho propagace, nebo popularizace, nebo fyzické osobě, která se významnou měrou **zasloužila o propagaci nebo popularizaci** výzkumu, experimentálního vývoje a inovací tím, že publikovala, předávala nebo jinak populárně naučně šířila poznatky a znalosti v oblasti výzkumu, experimentálního vývoje nebo inovací. Takové ocenění může udělit předseda Rady pro výzkum, vývoj a inovace jako Cenu předsedy Rady pro výzkum, vývoj a inovace.

Ryze terminologicky by aplikací jazykového výkladu bylo možno uvažovat o ocenění právnické osoby pouze za situace, kdyby shora citovaná nařízení laureáta označovala místo pojmem „fyzické osoby“ pouze „osobou“.

Cena předsedy Rady pro výzkum, vývoj a inovace může být udělena fyzické osobě za významné **dílo** v oblasti rozvoje výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Díla a autorská práva k nim jsou v České republice chráněna zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“).

Autorem, neboli původcem literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla jako výsledku tvůrčí činnosti, může být podle § 5 autorského zákona, jak je již ostatně patrné z mimoprávní povahy tvorby samé, **pouze fyzická osoba**, neboť osoba právnická (jako juristická konstrukce) není povahově nadána schopností tvořit.¹ Vychází se z teorie absolutní ontologické jednoty duševního výtvaru a osobnosti jeho tvůrce, respektive právnická osoba není nadána schopností duševně tvořit již z povahy věci. Proto lze za významné **dílo** v oblasti rozvoje výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, včetně jeho propagace, nebo popularizace, ocenit pouze fyzickou osobu.

V úvahu by tak mohlo připadat pouze ocenění skupiny osob, která se významnou měrou zasloužila o propagaci nebo popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací tím, že publikovala, předávala nebo jinak populárně naučně šířila poznatky a znalosti v oblasti výzkumu, experimentálního vývoje nebo inovací. I v tomto případě zejména za publikací, předáváním nebo jinak populárně naučně šířením poznatků a znalostí stojí jedna dominantní osoba, kterou je možné ocenit za její přínos pro vědu, výzkum a inovace.

¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 2 [Autorské dílo]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 33, marg. č. 14.)

Dále je nutné rozlišit, že ne každý organizovaný útvar (každé seskupení fyzických osob) je právnickou osobou, nýbrž tou je pouze takový shluk osob, jehož právní osobnost zákon uznává či ji takovému organizovanému útvaru stanoví. Skupina fyzických osob nemusí tvořit právnickou osobu, jde tak o útvar, který nemá vůbec způsobilost mít práva a povinnosti, respektive právní osobnost, nemůže proto činit právní jednání. Absentuje tak osoba oprávněná jménem takového seskupení jednat, což může v případě ocenění takového útvaru být značně problematické.

Dále je nutné zmínit i další možný vzniknuvší negativní aspekt. Došlo-li by k ocenění skupiny osob (či právnické osoby), mohl by vzniknout spor stran dělitelnosti ocenění. Respektive každá z fyzických osob oceněné skupiny by mohla nárokovat ze získaného ocenění určitý neznámý podíl.

Jako lepší řešení se za stávající právní úpravy jeví postup, kdy z předmětné oceňované skupiny bude určena pouze jedna dominantní vedoucí osoba (případně více jmenovitě určených fyzických osob), která bude explicitně oceněna a jež může následně další osoby z její pracovní skupiny honorovat libovolnou částkou, nicméně jednotliví členové nebudou mít na ocenění přímý právní nárok. V této souvislosti je nutné dodat, že ve skupině osob je kromě dominantní osoby přítomna celá řada osob, které ke vzniku díla přispěly pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu anebo které daly pouze ke vzniku díla podnět.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti doporučuji ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) nařízení vlády č. 71/2013 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ve znění nařízení vlády č. 66/2016 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu experimentálního vývoje a inovací, vykládat **restriktivně** (zuzujícím způsobem), tedy tak, **že laureátem Ceny předsedy Rady pro výzkum, vývoj a inovace může být výhradně fyzická osoba**, a to i s ohledem na skutečnost, že ocenění je poskytováno z výdajů na výzkum, experimentální vývoj a inovace rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky, respektive jde o užití prostředků ze státního rozpočtu, a proto je nutné se extenzivnímu (rozšiřujícímu) výkladu vyvarovat.